

1. VUOSIRAPORTIN YKSILÖINTITIEDOT

CCI	2014TC16RFCB032
Nimi	Interreg V-A SE-FI-NO Sweden-Finland-Norway (Nord)
Versio	2016.0
Raportointivuosi	2016

2. YHTEISTYÖOHJELMAN TOIMINTAA KOSKEVA KATSAUS

Yhteistyöohjelman toimintaa koskevat keskeiset tiedot kyseisen vuoden osalta, mukaan lukien rahoitusvälineet, taloudelliset ja indikaattoritiedot.

Ohjelman toteutus edistyy asetettujen tavoitteiden ja ohjelman aikeiden mukaisesti. Tähän mennessä on 52 % EAKR-budjetista ja 55 % Norjan IR-varojen budjetista jaettu 38 hankkeelle. Kaikki hankkeet ovat käynnissä, ja ensimmäisten odotetaan päättyvän vuoden 2017 aikana.

Hakemusten määrä vuonna 2016 oli hyvä, vaikkakin hakemusten kokonaismäärä edellisvuoteen verrattuna väheni. Ohjelma toteutti vuoden 2016 aikana kolmannen ja neljännen hakukierroksen. Kolmas hakukierros käynnistettiin edellisen vuoden joulukuun 1. päivänä ja suljettiin 1. helmikuuta 2016. Neljäs hakukierros oli avoinna 1. huhtikuuta ja 1. kesäkuuta 2016 välisenä aikana. Viides hakukierros ehti avautua 1. marraskuuta 2016 ja oli avoinna 1. helmikuuta 2017 saakka. Vuoden aikana sihteeristö vastaanotti kaikkiaan 31 hakemusta, joista 11 kolmannella hakukierroksella sekä 20 neljännellä kierroksella. Valmisteluhankkeita koskevia hakemuksia on ollut mahdollista tehdä jatkuvasti. Vuoden aikana hyväksyttiin viisi valmisteluhanketta koskevaa hakemusta. Vuoden 2016 viimeiseen joulukuuta mennessä ohjelma on neljän hakukierroksen aikana vastaanottanut kaikkiaan 108 hakemusta.

Hakemusten vähäinen määrä vuoden aikana voidaan selittää kahdella syyllä. Edellinen vuosi oli ensimmäinen ohjelman käynnistytyn jälkeinen vuosi, jolloin alueella oli mahdollista jättää Interreg-hanketta koskeva hakemus. Alueen toimijoiden keskuudessa vallitsi siten patoutunut tarve. Toisena syynä oli, että hallintoviranomainen päätti rajoittaa Pohjoisen osa-alueen hakumahdollisuuksia kolmannella hakukierroksella ensimmäiseen priorisoituun alueeseen, minkä johdosta hakemusten määrä kyseisellä kierroksella väheni huomattavasti kahteen ensimmäiseen hakukierrokseen verrattuna.

Suurin määrä hakemuksista on koskenut ensimmäistä tutkimusta ja innovointia käsittelevää toimintalinjaa sekä kolmatta, kulttuuria ja ympäristöä käsittelevää toimintalinjaa, joissa hakemuksia on ollut 10 kummassakin. Kahdeksan hakemusta

on suuntautunut yrittäjäyttä koskevalle toiselle toimintalinjalle. Neljänteen yhteisiä työmarkkinoita käsittelevään toimintalinjaan kohdistuva hakupaine on ollut alhaisempi kuin muilla alueilla, ja hakemuksia tuli vuonna 2016 vain kolme. Hakemusten jakautuminen toimintalinjojen välillä noudattaa näin ollen edellisen vuoden trendiä, jonka mukaan useimmat hakemukset koskivat ensimmäistä ja kolmatta toimintalinjaa ja harvemmat neljättä, yhteisiä työmarkkinoita. Kokonaisuudessaan korkea hakemusmäärä osoittaa alueella olevan suurta kiinnostusta ohjelmaa ja rajat ylittävää yhteistyötä kohtaan.

Kaikki kolme maata työskentelevät aktiivisesti ohjelman toteutuksessa. Suurin osa hankkeista toteutetaan multilateraalisesti kaikkia kolmea maata edustavien partnereiden kesken. 55 % hyväksytyistä hankkeista toteutetaan Suomen, Ruotsin ja Norjan välisinä multilateraalisina hankkeina. Seuraavaksi tavallisimpia ovat ruotsalais-suomalaiset hankkeet. 11 bilateraalista hankkeista toteutetaan Ruotsin ja Suomen välillä, mutta käynnissä on myös hankkeita, joihin osallistuu ruotsalaisia ja norjalaisia kumppaneita tai suomalaisia ja norjalaisia. Hankkeiden enemmistöllä on Suomea edustava johtava tuensaaja. Ensimmäisellä ja toisella toimintalinjalla hallitsevat suomalaiset johtavat tuensaajat, joiden osuus on 71 tai 87,5 prosenttia, kun taas jako kolmannella ja neljännellä toimintalinjalla on tasaisempi ruotsalaisten ja suomalaisten johtavien tuensaajien välillä, ja kummallakin maalla on 50 % johtavia tuensaajia. Kaikki päähankkeiden johtavat tuensaajat ovat julkisia toimijoita lukuun ottamatta yhtä, yrittäjäyden toimintalinjalla olevaa toimijaa, joka on yhdistys. Johtavat tuensaajat edustavat yliopistoja ja korkeakouluja, kuntia, säätiöitä, alueellisia julkisia toimijoita sekä kansallisia julkisia organisaatioita. Valmisteluhankkeiden johtavien tuensaajien joukossa on julkisten toimijoiden lisäksi myös muun muassa yhdistys.

Tuensaajille suuntautuva maksuprosessi käynnistyi myös vuoden 2016 toisella puoliskolla. Hallintoviranomainen teki vuoden aikana 29 maksuspäätöstä ja maksoi tuensaajille 1 856 591 euroa. Maksutukset vastaavat n. 8 % tähän mennessä myönnettyistä hankevaroista ja n. 4,4 % ohjelman koko budjetista. Maksustustahti on ollut korkein ensimmäisellä, tutkimusta ja innovaatiota koskevalla toimintalinjan alueella sekä maksatusten määrän että maksumäärien osalta. Vähiten maksatuksia ja alhaisin määrä koskee neljättä, yhteisiä työmarkkinoita käsittelevää alueetta. Olosuhteet heijastavat päätöstahdin osalta luonnollisesti suuressa määrin eri toimintalinjojen välistä jakoa.

Ohjelma sai vuoden 2016 aikana alustavan 419 518,70 euron suuruisen ennakkomaksun komissiolta ja vuosittaisen ennakon, joka on 839 037,40 euroa. Sen lisäksi hallintoviranomainen jätti EU-komissiolle hakemuksen kahdesta väliin osuvasta maksatuksesta syyskuussa ja joulukuussa. Komissio käsitteli molemmat hakemukset ja maksoi 632 138,58 euroa lokakuussa ja 1 116 943,15 euroa joulukuussa. Ohjelma sai kaikkiaan vuoden 2016 aikana 3 007 637,83 euroa komissiolta mukaan lukien ennakon.

Indikaattorituotos

Koska vuoden aikana yhtään hanketta ei ole päätetty, ei ajankohtaisessa vuosiraportissa ole mahdollista esitellä saavutettujen tulosten analyysia suhteessa tavoitteisiin. Vasta vuosien 2017 ja 2018 vuosiraporteissa senkaltainen analyysityö voidaan toteuttaa, koska ensimmäisten hankkeiden odotetaan päättyvän silloin.

Päätettyjen, tuloksellisten hankkeiden puuttuessa voi olla mielenkiintoista nostaa katsetta kauemmas ja tarkastella vuoden aikana käynnistetyiltä hankkeilta odotettavia tuloksia. Kannattaa kuitenkin pitää mielessä, että kysymys toistaiseksi on odotetuista tuloksista, ja että saavutetut tulokset voivat hanketasolla poiketa sekä ylös- että alaspäin odotettuihin tuloksiin verrattuna. Tähän mennessä hyväksytyjen hankkeiden odotetaan kuitenkin johtavan siihen, että vuoden 2018 tulospuitteisiin sisältyvien indikaattoreiden osatavoitteet saavutetaan. Jos tuotokset tähän mennessä hyväksytyissä hankkeissa vastaavat indikaattoreiden odotuksia, ylittävät myös useimmat indikaattorituloksista jo nykyisten hankkeiden kohdalla koko ohjelmakaudelle asetetun lopullisen tavoitteen tasolle tai jopa ylittävät sen.

Toimintalinjoilta odotettujen tulosten olosuhteet heijastavat luonnollista syistä saapuneita hakemuksia ja hankepäätöksiä sekä kullekin toimintalinjalle kiinnitetyn budjetin määrää. Ensimmäisellä, tutkimuksen ja innovaation toimintalinjalla, jolla useimmat hakemukset on hyväksytty ja n. 72 % budjetista kiinnitetty, indikaattoreihin kohdistuvat odotukset ovat suhteellisen korkeita. Sen sijaan neljännellä yhteisten työmarkkinoiden toimintalinjalla hakemuksia on hyväksytty vähemmän, ja n. 30 % budjetista on hyväksytty samalla, kun odotettu indikaattoriarvo on myös alhaisempi, vaikka aktiviteetti-indikaattorit myös nykyvaiheessa näyttävät ylittävän ohjelman tavoitteisiin.

3. TOIMINTALINJAN TOTEUTUS

3.1 Toteutusta koskeva katsaus

Keskeiset toimintalinjan toteutusta koskevat tiedot, joissa huomioidaan keskeinen kehitys, merkittävät ongelmat sekä niiden poistamiseksi suoritettut toimenpiteet.

Tutkimus ja innovointi

Ensimmäisellä, tutkimusta ja innovointia koskevalla toimintalinjalla hyväksyttiin 4 hakemusta vuonna 2016. Vuoden 2016 joulukuun viimeiseen päivään mennessä on toimintalinjan budjetoituja EAKR-varoja myönnetty 8 113 623 euroa (72 %) ja Norjan IR-varoja 1 373 130 euroa (59 %). Ensimmäisellä toimintalinjalla on käynnissä yhteensä 14 hanketta, joista yksi on valmisteluhanke. Vuoden 2016 joulukuun loppuun mennessä ei yhtään hanketta ole päätetty.

Tutkimusyhteistyön kehittäminen on käynnistynyt hyvin. Eniten hakemuksia on suunnattu ensimmäiselle toimintalinjalle, jolla myös eniten hankkeita on hyväksytty, ja joka on kiinnittänyt suurimman osan toiminta-alueen budjetista. Se oli myös eräs syy siihen, että hallintoviranomainen kolmannella hakukierroksella päätti sulkea 1. toimintalinjan hakemuksilta Pohjoinen-osaohjelman osalta.

Yhteensä neljästätoista hyväksytystä hankkeesta yhdeksän on valinnut toisen erityistavoitteista, joka on yritysten kaupallistamiskyvyn vahvistaminen. Hankkeet käsittelevät muun muassa puuteollisuuden, luovien elinkeinojen ja energia-alalla toimivan perusteellisuuden, pk-yritysten ja tutkimuslaitosten välistä yhteistyötä.

Viisi muuta hanketta tähtää toimintalinjan erityistavoitteeseen, jonka mukaan innovointijärjestelmän toimijoiden on vahvistettava toimintakykyään eurooppalaisilla tutkimusareenoilla alueen valitsemilla painopistealoilla. Kahdella hankkeella on toimia, joiden tarkoituksena on uusien menetelmien ja mahdollisuuksien kehittäminen kaivostoiminnan tuomien kielteisten vaikutusten vähentämiseksi. Kaksi muuta hanketta tähtäävät terästeollisuuteen ja sen mahdollisuuksiin vähentää energian käyttöä. Ne tutkivat myös, miten bioperusteisia pelkistäviä aineita voidaan käyttää fossiilipäästöjen vähentämiseksi ja kustannustehokkaampien ja ympäristöystävällisempien prosessien saamiseksi.

Yrittäjyys

Toisella, yrittäjyyttä koskevalla toimintalinjalla tehtiin vuoden 2016 aikana neljä hyväksyvää päätöstä. Vuoden 2016 joulukuun viimeiseen päivään mennessä on toimintalinjan budjetoituja EAKR-varoja myönnetty 6 264 209 euroa (48 %) ja Norjan IR-varoja 1 794 218 euroa (67 %). Toisella toimintalinjalla on käynnissä yhteensä kahdeksan hanketta, joista yksi on valmisteluhanke. Vuoden 2016 joulukuun loppuun mennessä ei yhtään hanketta ole päätetty.

Myös yrittäjyyttä koskeva 2. toimintalinja on käynnistynyt hyvin, ja hankkeet käsittelevät pk-yritysten, luovien elinkeinojen, matkailuteollisuuden sekä elintarvikealan yritysten yhteistyötä. Yritykset osallistuvat aktiivisesti hankkeisiin, ja elinkeinoelämäyhteistyötä toteutetaan useilla ohjelman painopistealueilla.

Kuudessa hyväksytyssä hankkeessa pyritään luomaan rajat ylittäviä liikemalleja ja yhteistyötä pk-yritysten välille Ruotsin, Suomen ja Norjan pohjoisosissa. Työtä tehdään myös kansainvälistymisen parissa markkinakehityksen muodossa ja toteuttamalla yhteisiä markkinatutkimuksia. Tavoitteena on muun muassa edistää pk-yritysten kansainvälistymistä, luoda yhteistyötä sekä muodostaa klustereita, jotka mahdollistavat uusia ja parempia liiketoimia alueen yritysten välillä.

Kaksi hankkeista työskentelee toimintalinjan erityistavoitteen parissa, jonka tähtäimessä on alueen pk-yritysten viennin lisääminen. Molemmissa hankkeissa tähdätään elämysteollisuuteen, ja tavoitteena on alueen näkyvyyden parantaminen matkailu- ja vierailukohteena.

Kulttuuri ja ympäristö

Kolmannella, kulttuuria ja ympäristöä koskevalla toimintalinjalla tehtiin vuoden 2016 aikana kuusi hyväksyvä päätöstä. Vuoden 2016 joulukuun viimeiseen päivään mennessä toimintalinjan budjetoituja EAKR-varoja myönnettiin 4 895 693 euroa (43 %) ja Norjan IR-varoja 985 025 euroa (42 %). Toimintalinjalla on käynnissä yhteensä kymmenen hanketta, joista yksi on valmisteluhanke. Vuoden 2016 joulukuun loppuun mennessä ei yhtään hanketta ole päätetty.

Kolmannella toimintalinjalla on neljä erityistavoitetta. Kaksi hankkeista koskee saamen kielen kehitystä ja edistämistä. Toisen hankkeen pääasiallisena tavoitteena on saamen kielen ja sen käytön vahvistaminen eri kielen käyttöaloilla resurssikeskuksen kautta. Toisessa hankkeessa on kysymys kulttuuri- ja kulttuuriperinnön kehittämisestä matkailuelinkeinon palveluiksi.

Toimintalinjalla on käynnissä myös hankeyhteistyötä, jonka erityistavoitteena on luonnonympäristöjen parantunut säilytystila. Eräs hankkeista edistää muun muassa naalin esiintymisalueen säilyttämistä siten, että se voi jatkaa elämistään nykyisillä alueillaan, mutta että laji leviäsi myös alueille, joilla sitä ei aiemmin ole esiintynyt.

Myös alueen kulttuurin ja kulttuuriperinnön vahvistamisen parissa työskentelee useita hankkeita. Sápmin osa-alueella toteutetaan muun muassa hanketta, joka koskee saamelaiskäsityön yhteistyöalueita. Eräässä toisessa hankkeessa edistetään muun muassa alueellista tarinankerrontatoimintaa, jonka tavoitteena on paikallisen kulttuurin ja kulttuuri-identiteetin vahvistaminen.

Neljännän erityisalueen tavoitteena on parantaa julkisen sektorin vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta koskevaa osaamista. Erään hankkeen tähtäimessä on muun muassa parantaa alueen kuntien osaamista arktisessa ilmastossa olevan rakennuskannan energiatehostamisen osalta.

Yhteiset työmarkkinat

Neljännellä, yhteisiä työmarkkinoita käsittelevällä toimintalinjalla hyväksyttiin vuoden 2016 aikana neljä hanketta. Vuoden 2016 joulukuun viimeiseen päivään mennessä on toimintalinjan budjetoituja EAKR-varoja myönnetty 1 015 051 euroa (30 %) ja Norjan IR-varoja 312 164 euroa (45 %). Neljännellä toimintalinjalla on käynnissä yhteensä kuusi hanketta, joista kaksi on valmisteluhanketta. Vuoden 2016 joulukuun loppuun mennessä ei yhtään hanketta ole päätetty.

Hyväksytyistä hankkeista kolme pähanketta ja kaksi valmisteluhanketta tähtää rajat ylittävän liikkuvuuden lisäämiseen työmarkkinoilla, mikä on ohjelman erityistavoite. Esimerkki sellaisesta on Arctic Labour. Siinä halutaan nostaa rajan yli muuttavien tai sitä harkitsevien henkilöiden todellista lukumäärää. Hanke tukee ammattitaitoisen työvoiman kohtaamista elinkeinoelämän tarpeiden kanssa. Arctic Labour -hankkeella arvioidaan myös olevan selkeitä kytkentöjä ja synergioita Interreg Pohjoisen aiemmin hyväksymän NORPÅ-hankkeen kanssa, joka muun muassa käsittelee ammattipätevyyden ja -koulutusten validointia ja harmonisointia maitten välillä.

Toimintalinjan toisen, saamelaiselinkeinojen osaamis- ja tietokehityksen vahvistamisen parissa on tällä hetkellä käynnissä hanke, joka hyväksyttiin 2015. Hankkeen päätavoitteena on käytännössä kokeilla ja tarjota rajat ylittävää opetusta poronhoidossa. Se toteutetaan tuottamalla koulutusmateriaalia, suunnittelemalla ja järjestämällä eri koulutuspaketteja ja/tai moduuleja poronhoitoa koskevissa aineissa. Hanke antaa kouluille myös mahdollisuuden toimintamalliensa koordinointiin siten, että ne hankkeen loputtua pystyvät jatkamaan yhteistyötä osana perustoimintaa.

Tekninen tuki

Seurantakomitean ensimmäinen kokous Luulajassa 2015 vahvisti teknisen tuen budjetin 5 873 260 euroon. 50 % rahoituksesta koostuu EAKR-varoista (2 936 630 EUR) ja 50 % kansallisista Ruotsin ja Suomen varoista (2 936 630 EUR). Seurantakomitea päätti ensimmäisessä kokouksessaan myös teknisen tuen jaosta vuosina 2015–2016 siten, että 813 645 euroa edustaa EAKR-budjettia ja 117 073 euroa IR-varoja.

Seurantakomitea päätti neljännessä kokouksessaan 2016 jakaa EAKR-budjetin tukea 2 122 985 euroa ohjelman loppuajalle, vuosille 2017–2023.

Tekninen tuki koskee hallintoviranomaisen ja yhteisen sihteeristön työtä Norrbottenin lääninhallituksessa ja Ruotsin saamelaiskäräjillä sekä tiedotuspisteen työtä Lapin liitossa Rovaniemellä. Sen lisäksi myös Tarkastusviranomainen saa teknistä tukea ohjelman tarkastustyölle.

Pohjoinen-ohjelma on jatkanut yhteistyötään ja kokemustenvaihtoa muiden Ruotsissa hallinnoitavien Interreg-ohjelmien kanssa kuten Botnia-Atlantica, Sverige-Norge ja Öresund-Kategatt-Skagerak mutta myös Pohjoinen periferia- ja Arktis-ohjelmien kanssa.

Rovaniemen tiedotuspiste ja Norjan ohjelmasihteeristö ovat tukeneet hallintoviranomaista ja sihteeristöä ohjelmatyössä. Molempien maiden koordinaattorit ovat osallistuneet kaikkiin sihteeristön ja hallintoviranomaisen valmistelukokouksiin. Suomen ja Norjan koordinaattoreilla on lisäksi ollut koordinoiva rooli kansallisten rahoittajien suuntaan. He ovat tukeneet ohjelman toteutusta yhteyksillään nykyisten ja mahdollisten uusien hankeomistajien kanssa.

3.2 Yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit

Taulukko 1 Tulosindikaattorit (Raportoitu 2018, 2020, 2023)

Toiminta- linja	Indikaattori	Mittayksikkö	Lähtö- arvo	Lähtö- vuosi	Tavoite- arvo (2023)	2018	2020	2023	Havainnot
1	Innovoivien toimijoiden osuus alueella	Määrä	106	2013	116				
1	FP7/Horisont 2020 - ohjelman hyväksymät hakemukset	Määrä	1	2013	5				
2	Rajat ylittävää liikeyhteistyötä ohjelman painopistealueilla tekevät pk-yritykset	Lukumäärä	19,70	2013	22				
2	Vientiä harjoittavien pk-yritysten määrä	Lukumäärä	23,90	2013	26				
3	Rekisteröityjen majoitusöitten määrä	Määrä	9 749 000	2012	10 723 000				
3	Kieli-indeksi	Numerollinen	2,15	2013	2,30				
3	Ympäristöindeksi	Numerollinen	68	2014	69				
3	Osaamisindeksi	Numerollinen	2,30	2013	2,50				
4	Rajat ylittävää työpendelöintiä koskevat tiedustelut	Määrä	401	2012	600				
4	Saamelaiselinkeinoja koskevat koulutustoimet	Määrä	12	2013	15				

Taulukko 2 Yhteiset ja ohjelmakohtaiset tuotosindikaattorit**Toimintalinja 1 - Tutkimus ja innovointi**

Indikaattori	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A1 Uusiin tuotteisiin, palveluihin tai menetelmiin johtaviin toimiin osallistuvat toimijat	100 toimijaa	Odotettu tulos ¹	219	252							
		Tulos ²									
A2 Horisont 2020 -ohjelmaan lähetetyt alueen painopistealoja vastaavat hakemukset	5 hakemusta	Odotettu tulos	13	14							
		Tulos									
CO01 Tukea saavien yritysten määrä	50 yritystä	Odotettu tulos	115	125							
		Tulos									
CO27 Yksityiset investoinnit, jotka sopivat yhteen julkisen T&K-hankkeille annettavan tuen kanssa	860 000 euroa	Odotettu tulos	300390	391 754							
		Tulos									
CO28 Yritykset, jotka saavat tukea uusien tuotteiden laskemiseksi markkinoille	4 yritystä	Odotettu tulos	38	51							
		Tulos									
CO29 Yritykset, jotka saavat tukea uusien yritykselle tarkoitettujen tuotteiden lanseeraukseen	12 yritystä	Odotettu tulos	47	60							
		Tulos									
CO41 Rajat ylittäviin monikansallisiin tai alueiden välisiin tutkimushankkeisiin osallistuvien yritysten määrä	50 yritystä	Odotettu tulos	129	163							
		Tulos									

¹ Ilmoitettu luku koskee odotettua tuotosta vuonna 2015 hyväksytyissä hankkeissa, joiden tulokset saavutetaan vuosien 2017 – 2018 aikana niiden päättyessä.

² Tosiasiallinen tähän mennessä päätettyjen hankkeiden tuotos. Tosiasiallinen tuotos ilmoitetaan kumulatiivisena päättämivuoden lähtökohdan mukaan.

Toimintalinja 2 – Yrittäjyys

Indikator	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A3 Liiketoimintaa kehittävään toimintaan osallistuminen	800 osallistujia 400 naista 400 miestä 400 nuorta ³	Odotettu tulos	1 020	1 295							
		Tulos									
A4 Pk-yritysten kansainvälistymiseen tähtääviin osaamisen kehitystoimiin osallistuminen	200 osallistujia 100 naista 100 miestä	Odotettu tulos	806	1 081							
		Tulos									
A5 Kansainvälisesti suuntautuville yrityksille järjestettyihin rajat ylittäviin markkinointitoimiin osallistuvat yritykset	50 yritystä 20 naisten omistamaa 20 miesten omistamaa 10 molempien omistamaa	Odotettu tulos	204	249							
		Tulos									
C001 Tukea saavien yritysten määrä	100 yritystä	Odotettu tulos	110	203							
		Tulos									
C004 Yritykset jotka saavat muuta kuin taloudellista tukea	50 yritystä	Odotettu tulos	30	300							
		Tulos									
C006 Yksityiset investoinnit, jotka sopivat yhteen yrityksille annettavan julkisen tuen kanssa (avustukset)	500 000 euroa	Odotettu tulos	153 000	153 000							
		Tulos									

³ Odotettu tulos ilmoitetaan kokonaistietona osallistujia/henkilöitä koskevana indikaattorina. Tosiasiallinen tuotos raportoidaan sukupuolen ja/tai iän sekä omistajuuden mukaan. Nuorten lukumäärä on osa kokonaisluvusta ja koostuu sekä naisista että miehistä.

Toimintalinja 3 - Kulttuuri ja ympäristö

Indikator	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A6 Osallistuminen alueen kulttuuriperintöä tähdentäviin toimiin	1 000 osallistujia 500 naista 500 miestä 400 nuorta	Odotettu tulos	5 000	5 583							
		Tulos									
A7 Saamelaiskulttuuri ja- olosuhteita edistäviin kehitystoimiin osallistuminen	200 osallistujia 100 naista 100 miestä	Odotettu tulos	4 500	4 510							
		Tulos									
A8 Saamen kielen laajempaan käyttöön tähtääviin toimiin osallistuvat	200 osallistujia 100 naista 100 miestä	Odotettu tulos	9 400	9 405							
		Tulos									
CO23 Elinympäristöjen pinta-ala jolle annetaan tukea paremman suojelutason saavuttamiseksi	700 000 hehtaaria	Odotettu tulos	440 700	616 964							
		Tulos									
A9 Osallistuminen osaamista kehittäviin tai parantaviin toimiin, jotka tukevat vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta	200 osallistujia 100 naista 100 miestä	Odotettu tulos	50	280							
		Tulos									

Toimintalinja 4 - Yhteiset työmarkkinat

Indikator	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
A10 Saamelaiselinkeinojen parissa rajat ylittäviin osaamisaloitteisiin osallistuminen	40 osallistujia 20 naista 20 miestä 20 nuorta	Odotettu tulos	47	47							
		Tulos									
CO 43 Rajat ylittäviin liikkuvuusaloitteisiin osallistuminen	400 henkilöä	Odotettu tulos	20	490							
		Tulos									

Toimintalinja 5 – Tekninen tuki

Indikator	Tavoite 2023	Kumulatiivinen arvo	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			A11 Ohjelman varat on jaettu hankkeille ohjelman pyrkimysten mukaan	100 %	Odotettu tulos	100	100				
		Tulos ⁴	35,68	55,29							
A12 Ohjelman kokonais-budjetista maksetut varat	95 %	Odotettu tulos	95	95							
		Tulos	0	4,43							
A13 Ohjelmakaudella tehdyt ulkoiset arvioinnit	2 kpl	Odotettu tulos	2	2							
		Tulos	0	0							
A14 Teknisen tuen rahoittamat henkilötyövuodet	7 kpl	Odotettu tulos	7	7							
		Tulos	6,5	6,5							

⁴ Teknisen tuen indikaattoreiden kohdalla tosiasiallinen tuotos ilmoitetaan jo käynnissä olevassa TA-toiminnassa, koska toiminta ei pääty kuin vasta ohjelmakauden lopussa.

3.3. Tuloskehyksessä määritetyt välitavoitteet ja tavoitteet – toimitetaan vuosittaisessa täytäntöönpanokertomuksessa vuodesta 2017 lähtien

Taulukko 3 Tuloskehyksessä määritettyjä välitavoitteita ja tavoitteita koskevat tiedot (kumulatiivinen arvot)

T L	Indikaattori	Välitavoite 2018	Loppulinen tavoite (2023)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1	CO41	3	50									
1	F1 ⁵	2 616 930	17 446 200		780 451,46							
2	A3	16	800									
2	A5	1	50									
2	F1	2 994 286	19 961 908		587 913,47							
3	CO23	35 000	700 000									
3	A6	50	1 000									
3	A9	10	200									
3	F1	2 616 930	17 446 200		746 560,42							
4	CO43	20	400									
4	F1	775 380	5 169 200		191 946,78							

⁵ Taloudellinen indikaattori = Tuensaajien maksamat tukeen oikeuttavat kulut

3.4 Taloudelliset tiedot

Taulukko 4 Taloudelliset tiedot toimintalinja- ja ohjelmatasolla

Toimintalinja	Budjetti					Kumulatiiviset tiedot toimenpideohjelman rahoituksesta					
	Rahasto	Alue- luokka	Unionin tuen laskenta- peruste	Kokonais- rahoitus (euroa)	Osa- rah. (%)	Tuettaviksi valittujen toimien tukikelpoiset kustannukset. Yhteensä (euroa)	Valittujen toimien kattama osuus kokonais- määrära- hoista (%)	Tuettaviksi valittujen toimien tukikelpoiset julkiset kustannukset. Yhteensä (euroa)	Tuensaajien hallintovirano- maiselle ilmoittamat tukikelpoiset kokonais-menot (euroa)	Tuensaajien ilmoittamien tukikelpois- ten menojen osuus kokonais- määrärahois- ta (%)	Valittujen toimien lukum- äärä
1	EAKR	n/a	Yhteensä	17 446 200	65	12 498 001	71,64	12 179 265	780 451,46	4,47	14
2	EAKR	n/a	Yhteensä	19 961 908	65	9 844 980	49,32	9 277 887	587 913,47	2,95	8
3	EAKR	n/a	Yhteensä	17 446 200	65	8 262 335	47,36	8 155 974	746 560,42	4,28	10
4	EAKR	n/a	Yhteensä	5 169 200	65	1 564 294	30,26	1 526 598	191 946,78	3,71	6
5	EAKR	n/a	Julkinen	5 873 260	50	5 873 260	100,00	5 873 261	887 918,3	15,12	4
<i>Yhteensä</i>				65 896 768		38 042 871	57,73	37 012 985	3 194 790,43	4,85	42

Taulukko 5 Kumulatiiviset taloudelliset tiedot tukitoimiluokittain

Toimintalinja	Rahasto	Alueuokka	Tuki-toimenala	Rah.	Alue tyyppi	Alue.täy.	Tem. tav.	ESR	Tal. toim.	Sijainti	Tuettaviksi valittujen toimien tukikelpoiset kustannukset. Yhteensä	Tuettaviksi valittujen toimien tukielpoiset julkiset kustannukset. Yhteensä	Tuensaajien hallintoviranomaiselle ilmoittamat tukikelpoiset kokonaismenot	Valittujen toimien lukumäärä
1	ERDF	n/a	060	01	01	07	01	08	19	F11D6	700 000,00	700 000,00	19 574,00	1
1	ERDF	n/a	060	01	02	07	01	08	13	F11D7	754 242,00	686 971,00	92 386,00	1
1	ERDF	n/a	060	01	02	07	01	08	24	F11D6	1 669 107,00	1 614 107,00	124 482,19	1
1	ERDF	n/a	060	01	03	07	01	08	07	F11D5	1 094 744,00	1 018 344,00	134 791,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	01	07	01	08	24	F11D6	15 132,00	15 132,00	0,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	02	07	01	08	07	SE332	1 005 327,00	1 005 327,00	0,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	02	07	01	08	13	SE332	1 020 819,00	1 011 819,00	49 442,30	1
1	ERDF	n/a	062	01	03	07	01	08	08	SE332	1 305 840,00	1 305 840,00	109 515,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	03	07	01	08	09	SE332	1 021 389,00	1 016 389,00	0,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	03	07	01	08	18	F11D6	784 943,00	784 943,00	0,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	03	07	01	08	18	F11D7	844 047,00	762 683,00	0,00	1
1	ERDF	n/a	062	01	03	07	01	08	24	F11D7	220 572,00	220 572,00	73 634,96	1
1	ERDF	n/a	065	01	03	07	01	08	10	F11D6	901 493,00	897 420,00	0,00	1
1	ERDF	n/a	065	01	03	07	01	08	24	F11D6	1 160 346,00	1 139 718,00	176 626,01	1
2	ERDF	n/a	067	01	03	07	03	08	07	F11D7	40 000,00	40 000,00	0,00	1
2	ERDF	n/a	066	01	02	07	03	08	07	F11D7	1 343 321,00	1 326 668,00	0,00	1
2	ERDF	n/a	066	01	02	07	03	08	23	F11D6	1 190 683,00	1 099 771,00	186 782,26	1
2	ERDF	n/a	066	01	03	07	03	08	03	SE332	341 109,00	341 109,00	40 254,00	1
2	ERDF	n/a	067	01	01	07	03	08	24	F11D6	1 232 000,00	1 172 000,00	102 815,00	1
2	ERDF	n/a	067	01	02	07	03	08	24	F11D7	500 000,00	500 000,00	0,00	1
2	ERDF	n/a	069	01	02	07	03	08	08	F11D6	920 699,00	920 699,00	0,00	1
2	ERDF	n/a	075	01	02	07	03	08	23	F11D7	4 277 168,00	3 877 640,00	258 062,21	1
3	ERDF	n/a	085	01	03	07	06	08	02	F11D7	462 258,00	458 268,00	11 700,57	1
3	ERDF	n/a	085	01	03	07	06	08	02	SE332	2 083 727,00	2 083 727,00	349 334,42	1
3	ERDF	n/a	085	01	03	07	06	08	18	SE332	998 872,00	998 872,00	0,00	1
3	ERDF	n/a	087	01	02	07	06	08	08	F11D7	915 639,00	915 639,00	0,00	1
3	ERDF	n/a	087	01	03	07	06	08	11	SE332	41 000,00	41 000,00	0,00	1
3	ERDF	n/a	094	01	03	07	06	08	18	F11D7	850 716,00	779 517,00	73 768,81	1
3	ERDF	n/a	094	01	03	07	06	08	23	F11D7	792 749,00	762 227,00	0,00	1
3	ERDF	n/a	094	01	03	07	06	08	24	F11D7	1 846 199,00	1 846 199,00	303 635,62	1
3	ERDF	n/a	094	01	03	07	06	08	24	SE322	15 248,00	14 598,00	0,00	1
3	ERDF	n/a	095	01	03	07	06	08	23	SE322	255 927,00	255 927,00	8 121,00	1
4	ERDF	n/a	108	01	03	07	08	08	24	F11D6	525 457,00	492 297,00	0,00	1
4	ERDF	n/a	108	01	01	07	08	08	24	F11D6	16 049,00	16 049,00	0,00	1
4	ERDF	n/a	108	01	01	07	08	08	24	SE332	16 800,00	16 800,00	0,00	1
4	ERDF	n/a	108	01	02	07	08	08	18	SE332	240 940,00	236 404,00	0,00	1
4	ERDF	n/a	108	01	03	07	08	08	19	SE332	173 448,00	173 448,00	62 208,68	1
4	ERDF	n/a	117	01	03	07	08	08	19	F11D7	591 600,00	591 600,00	129 738,10	1
5	ERDF	n/a	121	01	02	07		08	18	SE110	196 826,00	196 826,00	0,00	1
5	ERDF	n/a	121	01	02	07		08	18	SE322	658 200,00	658 200,00	99 699,00	1
5	ERDF	n/a	121	01	02	07		08	18	SE332	4 412 233,00	4 412 233,00	703 928,30	1
5	ERDF	n/a	123	01	02	07		08	18	F11D7	606 002,00	606 002,00	84 291,00	1
										Summa	38 042 871,00	37 012 985,00	3 194 790,43	42,00

Taulukko 6**Kumulatiivinen kustannus ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella kokonaisuudessaan tai osittain toteutettavasta toiminnasta**

	Kaavailtu EAKR-tuen määrä, kun koko toiminta tai sen osa toteutetaan ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella (euroina)	Osuus ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella toteutettavan koko toiminnan tai sen osan kokonaismäärärahoista	Tuensaajan hallintoviranomaiselle ilmoittamien, ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella toteutettavan toiminnan tai sen osan aiheuttamat EAKR-tuen piiriin kuuluvat tukikelpoiset menot	Osuus ohjelma-alueen unioniosan ulkopuolella toteutettavan koko toiminnan tai sen osan kokonaismäärärahoista
Arctic Fox Together (osa tuesta Tukholman yliopistolle)	235 559 euro	0,56%	0	0%
Arctic Image (osa tuesta Kainuun ammattiopistolle)	82 633 euro	0,20%	7 701 euro	0,02 %
CMT (osa tuesta Tampereen yliopistolle)	183 369 euro	0,44%	38 179 euro	0,09 %
Increasing Competence in Northern Building and Construction Operations (osa tuesta Uumajan yliopistolle)	79 133 euro	0,19%	0 euro	0%
Industrial Internet Applications in Winter Road Maintenance (osa tuesta Foreca Oy:lle, Espoo)	52 938 euro	0,13%	0 euro	0%
Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken (osa tuesta SGU:lle)	113 369 euro	0,27%	15 120 euro	0,04 %
NorFaST-HT (osa tuesta Lundin yliopistolle)	206 546 euro	0,49%	59 173 euro	0,14 %

4. EVALUOINTIEN YHTEENVETO

Edellisen varainhoitovuoden aikana saatujen kaikkien evaluointien yhteenveto, mukaan lukien käytettyjen evaluointien nimitys ja viiteajanjakso.

Ohjelmaa ei ole kauden aikana evaluoitu.

5. OHJELMAN JA TOTEUTETTUJEN TOIMENPITEIDEN TEHOKKUUTEEN VAIKUTTAVAT SEIKAT

a) Ohjelman ja toteutettujen toimenpiteiden tehokkuuteen vaikuttavat seikat

Ohjelman toteutusta ja odotettuja tuloksia koskevia ongelmia ei ole havaittu. Yhteisölainsäädännön mukaisia ongelmia ohjelman toteutuksessa ei ole myöskään esiintynyt. Tarkastusviranomainen ei ole havainnut ongelmia hallintoviranomaisen hallintoilmoituksen yhteydessä tai sen jättäessä tilitystä komissiolle yhteisen rakennerahastoasetuksen (EU 1303/2013, artikla 125(4)) ja varainhoitoasetuksen (EU 966/2012 artikla 59.5) mukaan. Hallintoviranomaisen tai seurantakomitean ei sen johdosta ole tarvinnut ryhtyä oikaiseviin toimiin.

Ohjelma on vastaanottanut kaikkia toimintalinjoja koskevia hakemuksia, mutta T&K- ja innovointialalla hankkeet ovat koskeneet yhteiskunnallista tutkimusta, jota ohjelma ei tue. Muut vaikuttavat tekijät koostuvat riittämättömästä määrästä saamelaistoimijoita, jotka voivat johtaa hankkeita, hankkeiden laadusta sekä riittämättömästä vastinrahoituksesta.

Seikka, jota ei tänään voida pitää ongelmana, mutta joka tulevaisuudessa voi vaikuttaa ja koskea ohjelman tuloksia, koostuu tähän mennessä hyväksytyjen hankkeiden indikaattorituloksista. Koska yhtään hanketta ei vuoden loppuun mennessä ollut päätetty, ei hankkeiden indikaattoreista ole selviä lopputuloksia. Mutta jos hyväksytyjen hankkeiden odotetut tulokset täyttyvät, ylittyvät monet ohjelman indikaattoriarvoista yksinomaan jo nyt hyväksytyjen hankkeiden kautta. Herää kysymys siitä, ovatko hankkeet yliarvioineet mahdollisuutensa tulosten saavuttamiseksi, vai onko ohjelma tällä kaudella asettanut liian alhaiset tavoitteet? Kannattaa kuitenkin muistaa, että odotetut indikaattoritulokset toistaiseksi ovat juuri odotuksia. Hankkeiden lopulliset tulokset on mahdollista vahvistaa vasta hankkeiden loppuraportoinnin yhteydessä.

Eräs ohjelman haasteista alusta lähtien on Sápmin osa-alueelta tuleva suhteellisen alhainen hankehakemusten määrä. Se koskee ehkä eniten ensimmäistä,

tutkimuksen ja innovaation toimintalinjaa sekä toista, yrittäjyyden toimintalinjaa, mutta osittain myös kolmatta, kulttuuria ja ympäristöä sekä neljättä, yhteisiä työmarkkinoita käsitteleviä toimintalinjoja. Ohjelman hallinto on sen johdosta työskennellyt tiedotuksen parissa sekä vuonna 2015 että 2016 kasvattaakseen kiinnostusta ohjelma-alueen saamelastoimijoiden keskuudessa saadakseen useampia hakemuksia Sápmin osa-alueelta. Ohjelma on muun muassa järjestänyt tiedotustilaisuuksia Inarissa, Kiirunassa, Jokkmokissa ja Kaarasjoella, joissa tietoja on annettu siitä, millaisia hankkeita ohjelma voi rahoittaa. Tiedotustilaisuuksien yhteydessä on myös annettu mahdollisuus yksityisiin hankekonsultaatioihin osallistujille, joilla on ollut jokin hankeidea, jota on haluttu kehittää ja puida.

- b) *VALINNAINEN SUPPEIDEN KERTOMUSTEN OSALTA, muussa tapauksessa tiedot lisätään kohtaan 9.1*
Evaluoidaan, onko tapahtunut kehitys ollut riittävää takaamaan ohjelman tavoitteiden saavuttamisen, mukaan lukien mahdolliset toteutukset tai suunnitellut parannustoimenpiteet.

Ei ajankohtaista

6. **YLEISTAJUINEN TIIVISTELMÄ** (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 50 artiklan 9 kohta)

Yleistajuinen tiivistelmä vuotuisten ja lopullisten täytäntöönpanokertomusten sisällöstä asetetaan yleisön saataville ja ladataan erillisenä tiedostona vuotuisen ja lopullisen täytäntöönpanokertomuksen liitteeksi.

Katso liite

7. **RAHOITUSVÄLINEIDEN KÄYTTÖÖNOTTOA KOSKEVA KERTOMUS** (asetuksen (EU) N:o 1303/2013 46 artikla)

Ei ajankohtaista

8. **TARVITTAESSA SUURHANKKEIDEN JA YHTEISTEN TOIMINTASUUNNITELMIEN VALMISTELUN JA TOTEUTTAMISEN EDISTYMINEN**

Ei ajankohtaista

OSA B**VUOSINA 2017 JA 2019 TOIMITETTAVAT KERTOMUKSET JA LOPULLINEN
TÄYTÄNTÖÖNPANOKERTOMUS****9. YHTEISTYÖOHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANON ARVIOINTI****9.1 Osan A tiedot ja ohjelman tavoitteiden saavuttaminen**

KUNKIN TOIMINTALINJAN OSALTA: edellä annettujen tietojen ja ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa tapahtuneen edistyksen arviointi, mukaan lukien EAKR:n vaikutus tulosindikaattorien arvoon, kun arvioinneista on saatavissa näyttöä.

Toimintalinja 1 – Tutkimus ja innovointi

Ohjelman kahdella ensimmäisellä hakukierroksella hakemuksia sai jättää kaikille toimintalinjoille. Jo silloin ensimmäistä toimintalinjaa koskevat vaatimukset olivat hyvin korkeita. Kolmatta hakukierrosta edeltävästi päätettiin sen johdosta, että vain Sápmin osa-alue sai jättää ensimmäistä toimintalinjaa koskevia hakemuksia, muttei Pohjoinen. Neljännellä hakukierroksella hakemuksia sai taas jättää kaikille toimintalinjoille molemmilla osa-alueilla. Vuoden 2016 aikana hakemuksia saapui eniten ensimmäiselle ja kolmannelle toimintalinjalle, joilla molemmilla niiden lukumäärä oli kymmenen.

Tutkimukseen ja innovointiyhteistyöhön kohdistuva mielenkiinto ja sen kehittäminen ohjelma-alueella on siten edelleenkin vankkaa. Yhteistyötä on meneillään eri aihepiireissä, ja alueen painopistealoilla käynnistetään uusia tutkimus- ja kehityshankkeita. Ensimmäisellä toimintalinjalla on hyväksytty kaikkiaan 14 hanketta, joista yksi on valmisteluhanke. Toiminta-alueen EAKR-budjetista on vuoden 2016 joulukuun viimeiseen päivään mennessä kiinnitetty 72 % ja Norjan IR-varoista 59 %.

Ensimmäisellä toimintalinjalla on kaksi erityistavoitetta. Ensimmäisenä tavoitteena on vahvistaa yritysten kaupallistamiskykyä alueen painopistealueilla. Toisen tavoitteen tarkoituksena on saada innovaatiojärjestelmän toimijat vahvistamaan toimintakykyään eurooppalaisilla tutkimusareenoilla alueen painopistealueilla. Hankkeiden jakautuma kahden tavoitteen välillä osoittaa, että ensimmäisen, yritysten kaupallistamiskyvyn vahvistamiseen tähtäävän erityistavoitteen valinneita hankkeita on yhdeksän, mikä on jonkin verran enemmän. Viisi muuta hanketta tähtää toiseen tavoitteeseen, jonka mukaan toimijoiden on vahvistettava toimintakykyään eurooppalaisilla tutkimusareenoilla.

Tähän mennessä hyväksytyjen hankkeiden odotettu tulos osoittaa, että ohjelma pystyy saavuttamaan indikaattoreita koskevat tavoitteensa. Esimerkiksi ohjelman puitteissa tutkimushankkeisiin osallistuvien yritysten lukumäärä on jo nyt 163 kappaletta, mikä on huomattavasti enemmän kuin ohjelman kokonaistavoitteen mukaiset 50 yritystä. Esimerkiksi *CMT*-hanke odottaa 15 yrityksen osallistuvan ja saavan muun muassa nykyaikaista pintakäsittelytekniikkaa (*CMT* + laser) koskevaa lisäosaamista pk-yritysten kansainvälisen kilpailukyvyn tueksi.

Tulospuutteeseen sisältyvien yhteisten indikaattoreiden lisäksi jokaisella toimintalinjalla on myös muita aktiviteetti-indikaattoreita ohjelman tavoitteiden saavuttamiseen tähtäävän edistymisen mittaamiseksi. Toimintalinjalla on muun muassa indikaattoreita, jotka mittaavat osallistuvien toimijoiden määrää uusiin tuotteisiin, palveluihin tai menetelmiin johtavassa toiminnassa, mutta myös indikaattoreita, jotka mittaavat yritykselle tai markkinoille uusia tuotteita tuottavien, tukea saavien yritysten lukumäärää. Myös näiden indikaattoreiden osalta ohjelman odotetaan saavuttavan tavoitteensa. *Innovations & Industrial Internet* on esimerkki hankkeesta, jonka toimijoiden odotetaan tuottavan yrityksille uusia tuotteita. Hankkeen tavoitteena on innovoinnin ja modernin digitaalisen tekniikan käyttökäytäjien tunnistaminen, minkä tarkoituksena on parantaa pk-yritysten kaupallistamiskykyä tuotteiden ja palveluiden tuottamisessa. Se toteutetaan käyttämällä erilaisia testausympäristöjä, jotka on muun muassa mukautettu yritysten tarpeisiin.

Toimintalinja 2 – Yrittäjäyys

Myös toinen toimintalinja on edistynyt hyvin. Toimintalinjan budjetoiduista EAKR-varoista on kiinnitetty 48 % ja Norjan IR-varoista 67 %. Toimintalinjalla on hyväksyty kahdeksan hanketta, jotka edustavat hyvin eri toimialoja ja yhteistyötä pk-yritysten välillä. Muun muassa *Nordic Business Support* -hanke tukee pk-yritysten välistä kansainvälistä yhteistyötä ja pyrkii parantamaan kaupan ja myynnin välistä alueellisia yhtäläisyyksiä ja eroja koskevaa ymmärtämystä sekä parantamaan siten alueen pk-yritysten kilpailukykyä. Sen lisäksi käynnissä on hankkeita muun muassa ympäristötekniikan, luovien elinkeinojen, matkailuteollisuuden, prosessiteollisuuden sekä elintarviketeollisuuden parissa toimivien pk-yritysten kanssa.

Ohjelman tavoitteiden saavuttamisen uskotaan onnistuvan myös toisella toimintalinjalla, mikä näkyi jo edellisen vuoden raportissa. Yksinomaan *Utveckling av Nordkalottens gränstjänsts näringslivsvägledning* (Rajaneuvonnan elinkeinoelämälle suuntautuvan ohjeistuksen kehittäminen) -hankkeen kautta 90 yrityksen lasketaan saavan muuta kuin taloudellista tukea. Myös liiketoiminnan kehittämiseen osallistuvien määrän arvioidaan ylittävän ohjelman tavoitteet 1 295 yrityksellä odotettujen 800 sijaan.

Myös kansainvälisesti suuntautuvien 50 yrityksen osallistumiseen rajat ylittäviin markkinatoimiin tähtäävä aktiviteetti-indikaattori näyttää ylittyvän, koska odotettu tulos on tällä hetkellä 249 yritystä. Muun muassa *Visit Arctic Europe* -hankkeen tavoitteena oli saada 80 yritystä osallistumaan yhteen tai useampaan rajat ylittävään markkinointiaktiviteettiin. Päätettävien hankkeiden todellista tuotosta on kuitenkin odotettava, ennen kuin hankkeista ja ohjelman edistymisestä voidaan vetää lopullisia johtopäätöksiä.

Toimintalinja 3 – Kulttuuri ja ympäristö

Kolmannella toimintalinjalla on hyväksytty 10 hanketta. Toimintalinjan EAKR-budjetista on kiinnitetty 43 % ja Norjan IR-varoista 42 %. Käynnissä olevat hankkeet kattavat toimintalinjan kaikki neljä erityistavoitetta.

Alueen kulttuuriperinnön vahvistamisen on valinnut kolme hanketta ja saamen kielen vahvistamisen kaksi. Esimerkiksi *Giellagáldu*-hankkeen tavoitteena on *Sámi Giellagáldun* toiminnan vakinaistaminen pohjoismaiseksi saamelaiden tieto- ja resurssikeskukseksi. Hankkeen tavoitteina on saamelaiskielten tulevaisuuden varmistaminen, saamelaiskielten käytön vahvistaminen ja edistäminen kaikilla käyttöalueilla sekä Sápmin kulttuurin ja kulttuuriperinteen stimuloiminen. Kulttuuria, kulttuuriperinnettä ja saamelaiskieliä koskevien hankkeiden lisäksi käynnissä on myös hankkeita, joiden tavoitteena on parantaa vihreää kasvua ja resurssitehokkuutta sekä alueen luontoympäristöjen säilytystilaa. Esimerkiksi *Tornionlaakson kesäsiika* -hankkeen Luonto-osuuden tavoitteena on luoda edellytyksiä Tornionjoen siikakannan kestäväälle hoidolle. Tornionjoki on eräs monien kalalajien ja etenkin siian tärkeimmistä poikastuotantoalueista Itämeressä. Vaellussiian kanta Tornionjoessa vaihtelee, sen kutuvaellus joessa on viimeisten 30 vuoden aikana myöhästynyt noin kuukaudella samalla, kun sen keskivertokoko on huomattavasti pienentynyt. Hanke tuottaa sen johdosta muun muassa tietoja siian vaelluksesta ja kutupaikoista Tornionjoessa sekä tekee nykyistä kantaa, sen kokoa ja luonnollista lisääntymistä Tornionjoessa koskevan arvion.

Samoin kuin kahden ensimmäisen toimintalinjan kohdalla on myös kolmannen odotetut indikaattoritulokset useimmissa tapauksissa saavutettu tai jopa ylitetty. Esimerkiksi alueen kulttuuriperintöä koskevaan toimintaan osallistuvien määrän odotetaan nousevan 5 643 henkilöön tavoiteltujen 1 000 osallistujan sijaan. Sen sijaan ei toistaiseksi ole saavutettu 700 000 hehtaarin pinta-alaa, jolle myönnetään tukea paremman säilytystilan saavuttamiseksi. Indikaattori on kuitenkin saavuttamassa tavoitteen, koska tähän mennessä hyväksytyjen hankkeiden mukaan pinta-alana on tällä hetkellä 616 964 hehtaaria.

Toimintalinja 4 – Yhteiset työmarkkinat

Riittävää määrää neljättä toimintalinjaa käsitteleviä hankkeita on ollut haasteellista saada. Muilla toimintalinjoilla on 43 – 77 % budjetoiduista EAKR-

varoista kiinnitetty, kun yhteisten työmarkkinoiden toimintalinjalla budjetoituja varoja oli vuoden 2016 joulukuun loppuun mennessä kiinnitetty vain 30 % siitä huolimatta, että budjetti on huomattavasti muita toimintalinjoja pienempi. Neljännellä toimintalinjalla on käynnissä kaikkiaan kuusi hanketta, joista kaksi on valmistelevia.

Näin ollen voidaan todeta, että neljättä toimintalinjaa koskevien hankehakemusten ja hyväksytyjen hankkeiden määrä on edelleenkin muita alueita vähäisempi. Voidaan kuitenkin todeta, että vuonna 2016 hyväksyttiin useampia hankkeita kuin edellisvuonna, vaikka luvut edelleenkin ovat suhteellisen alhaisia. Nousun arvioidaan kuitenkin olevan tulosta hallintoviranomaisen suuntauksesta panostaa enemmän neljänteen toimintalinjaan kolmannella hakukierroksella.

NORPÅ ja *Ramppi* ovat esimerkkejä käynnissä olevista neljännellä toimintalinjalla hyväksytyistä hankkeista. Molemmat hankkeet tähtäävät rajat ylittävän liikkuvuuden lisäämiseen työmarkkinoilla. *NORPÅ* käsittelee koulutusjärjestelmää ja ammattipätevyyttä koskevien vaatimusten eroja, joiden johdosta työvoima ei pysty liikkumaan vapaasti maitten välillä. Rampin tavoitteena on löytää asianomaisten organisaatioiden välisiä yhteistoimintamuotoja siten, että työtä sekä korkeatasoista koulutusta kaipaavien nuorten määrä alueella laskisi.

Edellisvuoden lopussa näytti siltä, että neljännen toimintalinjan lopullisten tavoitteiden saavuttamiseen olisi vielä matkaa, mutta tällä hetkellä niiden saavuttaminen vaikuttaa onnistuvan. Rajat ylittäviin liikkuvuustoimiin osallistuvien henkilöiden odotettu määrä on esimerkiksi 490 henkilöä, jota voidaan verrata ohjelman kokonaistavoitteeksi asetettuun 400 henkilöön.

Toimintalinja 5 – Tekninen tuki

Teknisellä tuella rahoitetaan muun muassa ohjelman hallintoon ja toteutukseen, valvontaan ja tilintarkastukseen, tietojärjestelmään, seurantaan ja arviointiin sekä tiedotukseen ja viestintään kuuluvia toimenpiteitä. Hallintoviranomaisen tehtävänä on vastata tehokkaasta ja virheettömästä hallinnosta ja toteutuksesta sekä toimia aktiivisesti ohjelman tavoitteiden saavuttamisessa. Yhteinen ohjelmasihteeristö, Rovaniemen tiedotuspiste sekä Norjan hallinto-organisaatio ovat tukeneet hallintoviranomaista sen työssä.

Ohjelma on nyt täydessä käynnissä ja alustavan vaiheen rutiinikuvausten, ohjeistusten ja muiden toteutuksen ja valmistelujen vaatimien aineistojen parissa tehty työ on asteittain muuttunut toteutukseen ja hankehakemuksiin tähtäävään työhön. Vuoden 2016 aikana käynnistyi myös maksatus-, arviointi- ja seurantatyö. Hallintoviranomainen teki 29 maksatusta yhteensä 1 856 591 euron arvosta. Ohjelma-aineistoa kehitetään jatkuvasti, mihin työhön ohjelmasihteeristö ja tiedotuspisteet ovat osallistuneet eri laajuudessa.

9.2. Toteutetut erityiset toimenpiteet, joilla edistetään miesten ja naisten tasa-arvoa ja torjutaan syrjintää, ja parannetaan erityisesti vammaisten henkilöiden mahdollisuuksia, sekä toteutetut järjestelyt, joilla varmistetaan sukupuolinäkökohtien huomioon ottaminen yhteistyöohjelmassa ja toimissa

EU on integroinut Euroopan kehitysstrategiaan kolme horisontaalista kriteeriä, jotka sisältyvät Pohjoinen-ohjelmaan: kestävä kehitys, yhdenvertaiset mahdollisuudet ja syrjimättömyys sekä naisten ja miesten tasa-arvo. Tavoitteena on integroida horisontaaliset kriteerit ohjelmatoiminnan toteutuksessa kaikilla priorisoiduilla alueilla ja valituissa ohjelman tavoitteissa, eikä käsitellä niitä ohjelmatyön sivussa olevana seikkana. Horisontaaliset kriteerit nähdään ohjelman toteutuksen puitteissa kestäväan kehitykseen tähtäävän työn parantamisen ja tehostamisen välineinä ja työkaluina.

Naisten ja miesten välinen tasa-arvo on kasvuedellytys ohjelma-alueen kaikissa osissa. Sekä naisten että miesten tiedoista ja ideoista on huolehdittava vetovoimaisten ja kilpailukykyisten alueiden luomisessa. Lisääntyvä tasa-arvo voi tukea kasvua houkuttelemalla uusia asukkaita muuttamaan alueelle. Alueen vetovoimaisuus on tärkeää yritysten perspektiivistä sen johdosta, että yritykset ovat riippuvaisia muilta alueilta rekrytoitavasta uudesta osaamisesta ja työvoimasta. Tasa-arvon täytäntöönpanoa tarvitaan.

Pohjoinen-ohjelma näkee saamen kielten tärkeän merkityksen saamelaisyhteiskunnassa. Nostaaksemme esille saamelaiskielten merkityksen ja motivoidaksemme niiden käyttöä saamen kielten on toimittava saamelaishankkeiden horisontaalisena kriteerinä etenkin Sápmin osa-alueella.

Tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistäminen voidaan toteuttaa ennen kaikkea hankkeiden valinnassa ja niiden toteutuksessa. Tuenhakijoiden on sen johdosta jo sähköistä tukihakemusta jättäessään selvitettävä, miten horisontaaliset kriteerit kytkeytyvät hankkeen toimintaan hankeaikana. Siihen sisältyy muun muassa selvitys siitä, miten hankkeen kautta edistetään naisten ja miesten tasa-arvoa, yhdenvertaisia mahdollisuuksia ja syrjimättömyyttä. Tuenhakijoiden on myös ilmoitettava, miten he ovat aikoneet integroida kriteerit hankkeen jokapäiväiseen työhön. Sihteeristö työskentelee aktiivisesti hakuprosessia ennen tukeakseen ja neuvoakseen siinä, miten tasa-arvo ja syrjimättömyys on mahdollista integroida aktiviteetteihin ja hanketoimintaan ennen hakemusten käsittelyä hallintokomiteoissa. Hankkeita kannustetaan huomioimaan molempien sukupuolien tarpeet ja edellytykset sekä tarkkailemaan sitä, millaisia seuraamuksia eri toimilla on naisille ja miehille.

Ohjelman hankkeille asettamien priorisoivien valintakriteerien mukaan yksi arviointiperusteista on, työskenteleekö hanke sekä miten aktiivisesti se työskentelee horisontaalisten kriteerien parissa. Ei lainkaan tai vain osittain

aktiivisesti horisontaalisten kriteerien parissa työskentelevää hanketta priorisoidaan vähemmän kuin aktiivisesti näissä kysymyksissä toimivaa.

Koska yhtään ohjelman hyväksymää hanketta ei toistaiseksi ole päätetty, on tässä vaiheessa vaikeaa tehdä päätelmiä tuloksista ja analysoida ohjelman vaikutusta tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi. Ohjelma seuraa kuitenkin kaikkia hyväksytyjä hankkeita ja niiden aktiviteetteja väli- ja loppuraporttien kautta sekä vieraillemalla joskus myös hankeomistajien luona arvioidakseen muun muassa toimia, joihin on ryhdytty tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseksi ja integroimiseksi. Ohjelmalla on myös mahdollisuus analysoida joitakin indikaattoreita sukupuolinäkökohdista sukupuolieriytyneiden tilastojen avulla.

9.3. Kestävä kehitys

Ilmasto-, ympäristö- ja energiahaasteet ovat rajat ylittäviä, ja ohjelma-alueen ympäristötila on hyvin suuressa määrin riippuvainen toimista, joihin EU ja muut kansainväliset tahot ryhtyvät. Haasteet eivät ole ainoastaan uhka, vaan myös mahdollisuus monien toimialojen tekniikka-, tuote- ja palvelukehitykselle. Yhteiskunnan ympäristömukautettujen tuotteiden, palvelujen ja järjestelmien tarve merkitsee siten markkinamahdollisuuksia, ts. parempaa kilpailukykyä.

Kaikkien Pohjoinen-ohjelmaan kuuluvien hankkeiden on kuitenkin huomioitava horisontaaliset, kestävä kehitystä koskevat kriteerit, vaikkakaan ne eivät olisi hankkeen pääasiallinen tarkoitus.

Muiden horisontaalisten kriteerien tavoin tuenhakijoiden on sähköisessä tukihakemuksessaan selvitettävä, miten hanke aikoo toimia kestävä kehityksen tiimoilta, ja miten se kytkeytyy hankeaktiviteetteihin.

Valintakriteereissä hanke arvioidaan sitten sillä perusteella, miten horisontaalisia kriteerejä

- *käytetään aktiivisesti* työkaluna hankkeen tavoitteiden ja tulosten saavuttamisessa
- *käytetään osittain* työkaluna hankkeen tavoitteiden ja tulosten saavuttamisessa
- *ei käytetä* työkaluna hankkeen tavoitteiden ja tulosten saavuttamisessa

Jokaisen hankkeen tulee osoittaa, miten se suhtautuu horisontaalisiin kriteereihin, ja se arvioidaan erityisalueisiin kohdistuvan vaikutuksen mukaan. Ei lainkaan tai vain osittain aktiivisesti horisontaalisten kriteerien parissa työskentelevää hanketta priorisoidaan vähemmän kuin aktiivisesti näissä kysymyksissä toimivaa.

Koska yhtään ohjelman hyväksymää hanketta ei toistaiseksi ole päätetty, on tässä vaiheessa vaikeaa tehdä päätelmiä tuloksista ja analysoida ohjelman vaikutusta kestävä kehityksen edistämiseksi. Ohjelman puitteissa toteutetaan joukko

hankkeita, joiden suoranaisena tarkoituksena on tukea parempaa ympäristöä. Yhtenä esimerkkinä on *Kustmynnande vattendrag i Bottenviken* (Pohjanlahden rannikolle laskevat vesistöt) -hanke. Hanke työskentelee toimenpiteiden parissa, jotka johtavat ympäristömyrkyjen vähenevään kulkeutumiseen Pohjanlahteen vesistöjen kautta. Pohjanlahteen ja sen kalakantaan vaikuttavien vesistöjen ekosysteemien parantamisen lisäksi hanke antaa lisätietoja happamista sulfaattimaista ja mahdollisista toimista niiden vesistöihin aiheuttamien kielteisten vaikutusten vähentämiseksi. Kaikki toimenpiteet yhdessä parantavat Itämeren ympäristötilaa ja biologista monimuotoisuutta.

Ohjelma seuraa kuitenkin kaikkia hyväksytyjä hankkeita ja niiden aktiviteetteja väli- ja loppuraporttien kautta sekä vierailemalla joskus myös hankeomistajien luona arvioidakseen muun muassa toimia, joihin on ryhdytty kestävän kehityksen edistämiseksi.

9.4. Raportointi ilmastonmuutostavoitteisiin käytetystä tuesta

Ohjelma on tähän mennessä myöntänyt tukea kaikkiaan kahdeksalle hankkeelle, jotka sisältyvät ilmastonmuutosta koskeviin tavoitteisiin käytetystä tukimäärästä tehtävään laskelmaan. Tähän mennessä myönnetty 3 050 326 euron suuruinen tuki voidaan suhteuttaa ohjelman laskelmoidun tukimäärän tavoitteeseen, joka ohjelma-asiakirjan mukaan on 3 662 400 euroa. Ohjelmaston toteutumisaste ylittää siten tällä hetkellä n. 83 prosenttiin ohjelman odotetuista tuloksista. Koska melkein puolet ohjelmabudjetista on jäljellä, ohjelmatasolla on hyvä mahdollisuus saavuttaa ilmastonmuutosta koskeviin tavoitteisiin käytettävä tukimäärä kauden aikana.

Analysoitaessa eri toimintalinjoja nähdään, että 567 000 euron tavoite ensimmäisellä toimintalinjalla on jo saavutettu myöntämällä tukea ilmastonmuutosta koskeviin tavoitteisiin yhteensä 1 340 192 euroa (236 %). Toisella toimintalinjalla tavoite on melkein saavutettu 92 prosentin tasolla, ja kolmannella toimintalinjalla edetään hyvää vauhtia. Tähän mennessä on myönnetty 1 470 749 euroa tavoitteena olevista 2 835 000 eurosta, mikä vastaa 51,9 % toimintalinjan odotetusta lopullisesta tavoitteesta.

Huolimatta siitä, että ohjelma vasta vuoden 2016 toisella puoliskolla alkoi tehdä maksatuksia hankkeiden tueksi, on osaa yllä mainituista myönnettyistä tuista jo alettu maksaa. Ilmastonmuutosta koskeviin tavoitteisiin myönnetystä 3 050 326 euron tukilaskelmasta on tähän mennessä maksettu 365 909 euroa. Se vastaa n. 10 % ohjelman odotetusta tuloksesta ilmastonmuutosta koskevien tavoitteiden tueksi.

9.5 Kumppaneiden osuus yhteistyöohjelman täytäntöönpanossa

Monitasohallinnon periaatteen ja asetuksen (EU) N:o 1303/2013 viidennen artiklan mukaan on monilla ohjelman valmisteluihin aktiivisesti osallistuneilla

kumppaneilla eri rooleja myös täytäntöönpanossa, valvonnassa ja ohjelman arvioinnissa. Monet valmisteluihin osallistuneet toimijat ovat myös hankeomistajia ja hankkeiden vastinrahoittajia.

Yhteinen seurantakomitea koostuu muun muassa kolmen osallistujamaan edustajista, jotka toimivat sekä valtakunnallisella että alueellisella ja/tai paikallisella tasolla, saamelaiskäräjillä sekä elinkeinoelämän organisaatioissa ja sosiaalisina kumppaneina. Seurantakomitean tehtävänä on yhdessä hallintoviranomaisen kanssa varmistaa toteutuksen laatu ja tehokkuus sekä selonteko.

Seurantakomitea on kokoontunut yhteensä neljä kertaa, kahdesti vuonna 2015 (3. maaliskuuta Luulajassa, Ruotsissa ja 25. marraskuuta Tromssassa, Norjassa) ja kahdesti vuonna 2016 (11. toukokuuta Oulussa, Suomessa ja 15. marraskuuta Östersundissa, Ruotsissa). Kyseisissä kokouksissa seurantakomitea on muun muassa tarkastanut ja hyväksynyt hallintoviranomaisen ehdottamat rahoitettavien hankkeiden valintakriteerit, arviointisuunnitelman ja viestintästrategian. Myös vuoden 2015 vuosiraportti tarkastettiin ja hyväksyttiin. Hallintoviranomainen on sen lisäksi informoinut seurantakomiteaa päätöstilanteesta ja ohjelman erityistavoitteiden täytäntöönpanosta.

Seurantakomitean lisäksi ohjelmakumppanit ovat päättäneet, että ohjelmalle luodaan kaksi hallintokomiteaa, yksi Pohjoisen ja yksi Sápmin osa-alueelle. Hallintokomiteat koostuvat ohjelma-alueen alue- ja paikallistason edustajista. Hallintokomiteoiden tehtävänä on priorisoida hankkeita sekä tarkastaa niitä ohjelman tavoitteiden ja prioriteettien valossa. Tässä työssä hallintokomitea on saanut tukea hallintoviranomaiselta ja ohjelmasihteeristöltä. Ohjelmasihteeristö on valmistellut asiat ja jättänyt motivoidun päätösehdotuksen hallintokomiteoiden kokouksille. Hallintokomiteat ovat pitäneet yhteensä neljä priorisointikokousta, kaksi vuonna 2015 ja kaksi vuonna 2016. Tähän mennessä ohjelmakaudella on priorisoitu 38 hanketta, ja 52 % ohjelman käytössä olevista EAKR-varoista ja 55 % IR-varoista on kiinnitetty. Hallintoviranomainen on sen jälkeen tehnyt muodolliset päätökset.

Paikallisista, alueellisista ja keskustason viranomaisista yhdessä muiden olennaisten organisaatioiden kanssa koostuva seuranta- ja hallintokomiteoiden kokoonpano varmistaa ohjelman laajapohjaisen juurrutuksen ohjelma-alueella, tukee ohjelmatuen alueellista varmistamista sekä takaa kumppaneiden osallistumisen toteutukseen, seurantaan ja arviointiin. Seuranta- ja hallintokomiteoihin osallistumisen lisäksi kumppanuus voi osallistua eri tavoin myös arviointitoimiin osallistumalla esimerkiksi evaluointiryhmiin, ympäristöneuvostoihin, organisaatioiden parissa tehtäviin kyselyihin ym.

10. PAKOLLISET TIEDOT JA ARVIOINTI ASETUKSEN (EU) N:O 1299/2013 14 ARTIKLAN 4 KOHDAN 1 ALAKOHDAN a JA b ALAKOHDAN MUKAISESTI

10.1 Arviointisuunnitelman sekä arviointituloksiin perustuvien jatkotoimien toteuttamisessa saavutettu edistyminen

Vuosien 2014–2020 ohjelmakaudella kohdennetaan aiempaa enemmän tuloksiin ja vaikutuksiin. Seuranta ja arviointi ovat sen johdosta Pohjoinen-ohjelman tärkeä osa. EU:n asetusten ja ohjelman muodollisten vaatimusten täyttö vaatii sitä myös. Komission asetuksen (EU) 1303/2013, artiklan 114(1) mukaan seurantakomitealle on esiteltävä arviointisuunnitelma viimeistään vuosi sen jälkeen, kun EU-komissio on hyväksynyt ohjelman. Seurantakomitea hyväksyi kokouksessaan 15. marraskuuta 2015 hallintoviranomaisen esittämän seuranta- ja arviointisuunnitelman.

Seuranta- ja arviointisuunnitelmasta ilmenee, millaisia seuranta- ja arviointitoimia ohjelmakaudella aiotaan tehdä. Hankeselvitysten kautta seurataan vuosittain muun muassa aktiviteetti-indikaattoreita. Aktiviteetti-indikaattorit mittaavat siten ohjelman tapahtumia hanketasolla. Indikaattorit on ohjelmoitu NYPS-järjestelmään, jossa hankeomistajat itse saavat täyttää valitsemansa indikaattorit ja raportoida vuosittain saavuttamansa tulokset. Järjestelmä tuottaa sen jälkeen raportin, joka osoittaa hankkeen edistymisen. Koska yhtään hanketta ei ole vuoden aikana päätetty, ei toistaiseksi ole myöskään käytettävissä aktiviteetti-indikaattoreiden lopullisia tuloksia. Jotkut hankkeet ovat tähän mennessä alkaneet tehdä selkoa hankeaktiviteeteista, minkä johdosta aktiviteetti-indikaattoreiden seuranta pääsee pikkuhiljaa käyntiin.

Seuranta- ja arviointisuunnitelman mukaan ohjelman on myös seurattava tulosindikaattoreita – mikä tehdään vuosien 2018, 2020 ja 2023 lopussa. Tulosindikaattoreiden laadinta aloitettiin jo ohjelman käynnistyksen yhteydessä, kun vuoden 2014 lähtöarvot vahvistettiin. Kyseiset indikaattorit osoittavat, millaisia tuloksia ohjelma on saavuttanut yleisellä tasolla ja kattavat siten koko alueen, eikä vain hankkeita, minkä johdosta niitä ei voida ohjelmoida NYPS-järjestelmään. Tulosindikaattorit mittaavat ohjelma-alueen tapahtumia, ja mittaus tapahtuu ohjelmatasolla. Seuranta- ja arviointisuunnitelmasta ilmenee, millaisia tulosindikaattoreita mitataan, minä ajankohtana sekä millaisella menetelmällä.

Aktiviteetti- ja tulosarviointien lisäksi ohjelmakaudella voidaan tehdä myös muita tutkimuksia ja arviointeja. Edellisellä ohjelmakaudella tehtiin tutkimusta ja innovointia, elinkeinoelämän osallistumista ja tasa-arvoa käsitteleviä arviointeja. Tällä ohjelmakaudella arviointi ja seuranta kattavat osia EU 2020 -strategian Pohjoinen-ohjelman kanssa yhtenevistä tavoitteista ja priorisoinneista. Muun muassa arktinen ulottuvuus voisi olla mahdollinen teema, joka sisällytetään seurantaan. Ohjelmalogiikan huomioiminen yhdessä sen temaattisten tavoitteiden,

investointiprioriteettien, panostusten ja erityistavoitteiden kanssa on kuitenkin tärkeää. Tarkoituksena on hankkia ulkoinen arvioija, jonka tehtävänä on arvioida Pohjoinen-ohjelman tulokset suhteessa EU 2020-strategiaan ja ohjelman tukeen arktisen ulottuvuuden kehittämisessä. Kevään 2017 aikana on käynnistetty hankintaan tähtäävien perustan ja näkökohtien laadinta. Aikataulun mukaan arviointi hankitaan kesällä 2017, minkä jälkeen sopimus valitun arvioijan kanssa allekirjoitetaan syksyllä 2017, jotta itse arviointi voisi käynnistyä tammikuussa 2018. Arvioinnin alustava tulos tulisi voida esitellä vuoden 2018 lopussa, ja sen lopullinen selonteko suunnitellaan vuoden 2019 alkuun siten, että tulokset voidaan esitellä vuoden 2018 täytäntöönpanoraportissa.

Ulkoisen arvioinnin lisäksi on suunniteltu jonkinlaista kyselytutkimusta, joka koostaa hankkeiden sekä määrällistä että laadullista dataa. Kyselyt suoritettaisiin siinä tapauksessa kahdesti ohjelmakauden aikana sisältäen kysymyksiä, joiden seuranta on olennaista ohjelman vaikutusten kuvaamiselle. Esimerkkeinä mahdollisista kyselyn seuranta-alueista voisi olla elinkeinoelämän osallistuminen, horisontaaliset kriteerit, pitkän tähtäimen vaikutukset, tavoitteiden täyttyminen ja tulokset ym.

Arviointitulokset esitellään muun muassa vuosittaisten konferenssien yhteydessä, eri tiedotustilaisuuksissa, lehdistötiedotteina, vuosiraportteina sekä tietoina hallinto- ja seurantakomiteoille. Tavoiteryhminä ovat esim. yleisö, potentiaaliset ja nykyiset tuensaajat, media, vastinrahoittajat, EU-komissio sekä kolmen osallistujamaan asianomaiset ministeriöt.

10.2 Tulokset rahastojen tiedotus- ja viestintätoimenpiteistä, jotka on toteutettu osana viestintästrategiaa

Tiedotus- ja viestintätoiminnalla on toisistaan eroavat kokonaisvaltaiset tavoitteet. Ensimmäisenä on tehdä Pohjoinen-ohjelma tunnetuksi sekä parantaa tietoutta siitä, että EU-tukea käytetään alueen kasvun ja työllisyyden tukemiseen. Toisena tehtävänä on vahvistaa Pohjoinen-ohjelman tavaramerkkiä ts. ohjelman luottamuspääomaa. Parempi tietoisuus siitä, että EU-tukea käytetään kasvun ja työllisyyden vahvistamiseen, myötävaikuttaa siihen, että alueen väestön ja potentiaalisten tuensaajien tiedot ja kiinnostus rajat ylittävää yhteistyötä kohtaan kasvavat. Pohjoinen-ohjelman vahvemman tavaramerkin johdosta myös hakemusten ja hankkeiden toteutuksen laatu paranevat. Tiedotuksen ja viestinnän toisena tavoitteena on antaa yleisölle myönteinen kuva EU:n ohjelmista ja roolista ohjelma-alueella. Sen johdosta ohjelman ja hankkeiden tuloksia sekä ohjelman alueellista merkitystä tulee esitellä saavutettavalla tavalla.

Ohjelman tiedotus ja viestintä voidaan suurelta osin jakaa kolmeen osittain limittyvään eri kauteen. Kaikkia kolmea tiedotussuuntausta ja/tai kautta toteutetaan jatkuvasti koko ohjelmakauden aikana, mutta vaihtelevalla

painopisteellä. Hankkeiden tähänastisten tulosten ja vaikutusten viestintä on esimerkiksi jo käynnistetty. *Ensimmäisellä kaudella* tiedotustoimet kohdistetaan ohjelman tunnetuksi tekemiseen mahdollisten tuensaajien ja tiedonlevittäjien parissa. *Toisella kaudella* tiedotusta tarkennetaan ja painopiste siirretään puuttuvien tuensaajien ryhmiin sekä markkinointia tarvitseviin ohjelmatoimenpiteisiin. *Kolmannella kaudella* hankkeiden tulokset ja vaikutukset viestitään yleisölle median ja muiden kanavien kautta.

Tiedotusta on mahdollista tehdä useiden kanavien kautta, jotka voidaan jakaa suullisiin, kirjallisiin, sähköisiin, painettuihin ja visuaalisiin. Priorisoituja kanavia ovat ennen kaikkea Internet sekä puhelimitse, sähköpostilla tai suoraan tapahtuvat henkilökohtaiset yhteydet, mutta myös sosiaaliset mediat, kuten Facebook, ovat tärkeitä tiedonvälittäjiä.

Hallintoviranomaisella on päävastuu ohjelman tunnettuudesta mahdollisten hankeomistajien ja yleisön parissa. Hallintoviranomaisen viestintä- ja tiedotustyö tapahtuu kuitenkin yhdessä yhteisen ohjelmasihteeristön, Suomen tiedotuspisteen ja Norjan hallinto-organisaation kanssa.

Ohjelman viestintäalusta ja graafinen ilme kehitettiin syksyllä 2014 ohjelman käynnistystä ennen yhdessä mainostoimiston kanssa. Työ sisälsi myös Pohjoisen ohjelman lyhyemmän version (nk. populaariversion), joka antaa etenkin tuensaajille ja mahdollisille tuensaajille suuntautuneita tietoja sekä ohjeita uuden sivuston muotoiluun.

Interreg Pohjoisella on edellisiltä ohjelmakausilta saakka ollut hyvin vakiintunut sivusto (www.interregnord.com), joka siistittiin suhteellisen laajasti nykyisen ohjelman käynnistyttyä yhteydessä vastaamaan esteettömyyden ja käyttöystävällisyyden vaatimuksiin. Käyttäjien palaute on ollut myönteistä. Uusittu sivusto koetaan helppokäyttöisemmäksi, tyylipuhtaammaksi ja graafinen ilme nykyaikaisemmaksi. Sivustoa päivitetään säännöllisesti. Tietoja annetaan ruotsin ja suomen kielillä sekä osittain saameksi ja englanniksi. Sivustolta pääsee sähköiseen hakemustyökaluun, jolla haetaan EU-hankkeita ja maksatuksia sekä hankepankkiin, joka sisältää hyväksytyjen hankkeiden, nimien ja tukimäärien tiedot. Ohjelmalla on sen lisäksi Facebook-sivu, jota käytetään, kun uutisia ja tietoja halutaan levittää nopeammin.

Marraskuussa 2014 ohjelma järjesti suunnitellusti Kick-off-tapahtuman Norjan Tromssassa ohjelman ja hakukierroksen käynnistyttyä yhteydessä. Tarkoituksena oli Interregin, Pohjoisen ohjelman ja EU-yhteisön roolin sekä niiden tuomien kehitysmahdollisuuksien näkyviksi tekeminen.

Tammikuussa 2015 järjestettiin myös suurehko tiedotustilaisuus Ruotsin Haaparannalla ensimmäisen hakukierroksen päättymisen yhteydessä. Tilaisuus oli

suunnattu sekä niille, joilla jo oli hankeidea, että rajat ylittävän yhteistyön kehityksestä kiinnostuneille. Tilaisuuteen osallistui kaikkiaan lähes 100 henkilöä. Sen jälkeen on vuosina 2015 ja 2016 järjestetty tiedotustilaisuuksia eri puolilla ohjelma-aluetta mukaan lukien Inari, Muonio, Luulaja, Oulu ja Kaarasjoki. Näissä kokouksissa on annettu tietoja siitä, millaisiin hankkeisiin ohjelma voi antaa rahoitusta. Jos osallistujilla on ollut hankeidea, jonka kehittämistä he ovat halunneet keskustella, yksityistä hankekonsultaatiota on annettu.

Hallinto- ja seurantakomiteoiden toukokuussa 2016 pidettyjen kokousten yhteydessä Suomen Oulussa ohjelma järjesti laajemman tiedotustilaisuuden nimeltään "Come together in Oulu". Interreg-konferenssin teemana oli innovaatiot ja älykäs erikoistuminen. Konferenssi sisälsi sekä luentoja suuressa salissa että pieniä samanaikaisia seminaareja, joista osallistujat saattoivat valita. Luentojen yhteyteen oli pystytetty miehitetty näyttelykaappi, jossa annettiin tietoja ohjelmasta. Sihteeristöltä ja hallintoviranomaiselta oli mahdollisuus saada konsultaatiota ja neuvoja. Ohjelman hallintohenkilöstön lisäksi konferenssiin osallistui 97 henkilöä.

Ohjelma on myös jokaisen päätöskierroksen jälkeen kouluttanut uusia tuensaajia. Koulutuksessa on käsitelty hankepäätöstä, kulujen tilitystä ja rahoitusta koskevia vaatimuksia ja sääntöjä sekä maksatushakemusta.

Ohjelma on myös jatkanut yhteistyötään ja kokemustenvaihtoa ennen kaikkea muiden Ruotsin hallinnoimien Interreg-ohjelmien kanssa kuten Bothnia-Atlantica, Sverige-Norge ja Öresund-Kattegatt-Skagerak. Yllä mainitun kokemuksenvaihdon lisäksi ohjelma osallistuu myös Interactin järjestämiin kokouksiin, joissa on mahdollista oppia muilta Interreg-ohjelmilta.

11. LISÄTIEDOT, JOTKA VOIDAAN LISÄTÄ YHTEISTYÖOHJELMAN SISÄLLÖN JA TAVOITTEIDEN MUKAAN

11.1 Edistyminen, joka on saavutettu pantaessa täytäntöön aluekehitykseen sovellettua yhdennettyä lähestymistapaa, joka kattaa kaupunkialueiden kestäväen kehityksen sekä paikallisyhteisöjen omat kehittämishankkeet yhteistyöohjelman puitteissa

Ohjelma-alueella on monia yhteisiä haasteita. Laajat maantieteelliset alueet, pitkät etäisyydet ja kylmä ilmasto ovat ohjelma-alueen kolmen osallistuvan maan samankaltaisia maantieteellisiä haasteita. Myös muut haasteet kuten alhainen väestötiheys, demograafinen kehitys ja ympäristölliset haasteet ovat samankaltaisia koko ohjelma-alueella. Mutta ohjelma-aluetta eivät yhdistä yksinomaan haasteet, alueella on myös suuria luonnonvaroja metsän, mineraalien ja energiavarojen muodossa. Pohjoinen-alueen elinkeinoelämälle on myös historiallisesti ollut tunnusomaista raaka-aineiden kuten metsän, malmin, teräksen ja energiatuotannon parissa työskentelevät suuret teollisuus- ja prosessiyhtymät, joilla on ollut pieniä ja keskisuuria yrityksiä alihankkijoina. Elinkeinoelämän rakenne on kuitenkin muuttumassa yhä useampien peruselinkeinojen ulkopuolella toimivien palveluyritysten suuntaan etenkin matkailu- ja elämyselinkeinojen alalla.

Ohjelma soveltaa alueellisen kehityksen integroivaa strategiaa vahvistamalla alueiden territoriaalisia vahvuuksia ja niiden keskinäisiä suhteita. Toinen toistensa vahvuuksia rajat ylittävästi hyödyntämällä saavutetaan raja-alueellista lisäarvoa, joka ei muutoin olisi ollut mahdollista. RESEM-hanke on esimerkki tutkimusalueella hyväksytystä hankkeesta, joka hyödyntää alueen yhteisiä vahvuuksia ja vahvistaa rajat ylittävää innovointiyhteistyötä kriittisen massan saavuttamiseksi kolmessa osallistujamaassa. Hanke aikoo luoda Pohjois-Suomessa, -Ruotsissa ja -Norjassa toimivan konsortion, jonka tavoitteena on satelliittien ja miehittämättömien ilma-alusten kaukoanalyysistä saadun datan avulla kehittää mahdollisuuksia ja liiketoimintaa, jotka lisäävät kaivostoiminnan turvallisuutta ja valvovat ympäristöä.

Toinen yrittäjyyden toimintalinjalla työskentelevä hanke "Visit Arctic Europe" haluaa kehittää aluetta vetovoimaisena matkailukohteena, joka voi houkutella kansainvälisiä matkailijoita. Hankkeen tavoitteena on muun muassa yhteisellä matkailumarkkinoinnilla tehdä Pohjois-Skandinaviasta kilpailukykyinen yhteinen, arktinen matkailualue, joka on kansainvälisesti tunnettu ja korkealaatuinen.

Myös ohjelma-alueen yhteiset haasteet ovat helpompia voittaa rajat ylittävällä lähestymistavalla ja yhteisillä ratkaisuilla. Ympäristökysymykset ovat esimerkki yhteisistä haasteista. Ilman ja meren saastuminen sekä lämpötilan noususta johtuvat ekologiset muutokset eivät tunne maitten välisiä rajoja. Yhteisillä

menetelmillä on mahdollista keskittää ja käyttää resursseja tehokkaammin sekä saavuttaa nopeammin myönteisiä tuloksia. Esimerkkeinä hyväksytyistä ympäristö- ja ilmastohaasteita käsittelevistä hankkeista ovat "Arctic Fox Together" ja "Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken". Arctic Fox Together -hankkeen tavoitteena on luoda edellytyksiä naalin kustannustehokkaammalle säilytystyölle siten, että lajin elinehdot paranevat. "Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken" -hankkeen tavoitteena on luoda yhteisiä menetelmiä, jotka vähentävät vesistöjen kautta Itämereen kulkeutuvia ympäristömyrkkyjä. Hankkeessa toteutetaan myös vesistöjen ekosysteemiä parantavia toimenpiteitä, jotka vaikuttavat Pohjanlahteen ja sen kalakantaan. Yhdistämällä alueiden eri vahvuudet ohjelma voi rajat ylittävän yhteistyön kautta saavuttaa parempia tuloksia kuin, mihin maat erillään olisivat pystyneet.

11.2 Edistyminen, joka on saavutettu pantaessa täytäntöön toimia, joilla parannetaan viranomaisten ja tuensaajien valmiuksia hallinnoida ja käyttää EAKR:a

Ei ajankohtaista

11.3 Vaikutus makroalue- ja merialuestrategioihin (tapauksen mukaan)

Pohjoinen-ohjelma kattaa EU:n Itämeren alueen strategian pohjoisimman alueen ja EU:n merialuestrategian. EU:n makroalueellisen Itämeren alueen strategian tarkoituksena on vastata Itämeren alueen maiden edessä oleviin yhteisiin haasteisiin. Pohjoinen-ohjelman vuosien 2014–2020 kokonaisvaltaisena tavoitteena on vahvistaa ohjelma-alueen kilpailukykyä ja vetovoimaisuutta. Tavoitteen saavuttamiseksi alueen kehityksen on tapahduttava taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla.

Ohjelman painopiste on kestävässä taloudellisessa ja innovatiivisessa kehityksessä ja arktisen ympäristön suojelussa. Ohjelma on myös valinnut sosiaalisen kehityksen sekä saamelaisten elinolosuhteiden ja elinkeinojen kehittämisen. Se vastaa täysin EU:n arktisen alueen politiikkaa. Eräs Pohjoinen-ohjelman tavoitteista on vahvistaa arktiseen ulottuvuuteen suuntautuvaa ympäristöalan osaamista ja tietoja.

Pohjoinen-ohjelma liittyy selkeästi EU:n Itämeren strategiaan ja tukee useilla valituilla toimenpiteillä sen toteutumista. Itämeren strategiaan selkeästi liittyvänä esimerkkinä on hanke nimeltään ”*Kustmynnande Vattendrag i Bottenviken*” (Pohjanlahden rannikolle laskevat vesistöt). Hanke työskentelee toimenpiteiden parissa, jotka johtavat ympäristömyrkköjen vähenevään kulkeutumiseen Pohjanlahteen vesistöjen kautta. Vesistöjen ekosysteemien parantaminen on tärkeää, koska se puolestaan vaikuttaa Pohjanlahteen ja sen kalakantaan. Hanke tukee siten strategian tavoitteita ja ”Meriympäristön pelastamista” koskevan osatavoitteen indikaattoreita. Kaikki toimenpiteet yhdessä parantavat Itämeren ympäristötilaa ja biologista monimuotoisuutta.

Ohjelma pyrkii myös yhdistämään aluetta ja parantamaan hyvinvointia vahvistamalla muun muassa alueen kilpailukykyä sekä kykyä luoda uusia tuotteita ja palveluita tutkimuksen ja innovoinnin avulla, mikä tukee strategian ”Alueen globaalia kilpailukykyä parantavaa” osatavoitetta.

Toinen esimerkki Interreg Pohjoisen tuesta Itämerenstrategian osatavoitteille voidaan löytää Pohjoinen-ohjelman yhteisiä työmarkkinoita käsittelevältä neljänneltä toimintalinjalta. Tällä alueella yhtenäisten sisämarkkinoiden toteutumista edistetään kohtauttamalla paremmin työvoiman tarjonta yritysten kysyntään, lisäämällä työllisyyttä ja työvoiman rajat ylittävää liikkuvuutta.